

**ALEXANDER EMEDI:
CSILLAG ISTVÁN (1913–1998)¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István
vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád**

Kiváló sebész és igen neves orvostörténész volt. Híres zsidó tanárok családjából származik: apja, Csillag Lipót az Országos Tanítóképző kántorképzőjének tanára, aki zeneszerző és népdalgyűjtő is volt.² Anyai nagyapja,³ Pintér Ignác a hajdani Pesti Leánypolgári Iskola igazgatója, az Izr. Tanügyi Értesítő szerkesztője és számos tankönyvet is írt.

1913-ban született Budapesten és az Abonyi utcai zsidó gimnáziumban érettségizett 1931-ben. Már a gimnáziummal egyidejűleg a Zeneakadémia négy szemeszterét is elvégezte. A Numerus clausus miatt nem vették fel Pesten az egyetemre, s ezért Bolognában kezdte el orvosi tanulmányait, majd Szegeden promoveált 1940-ben.

A pesti Margit-kórházban kezdte el sebészeti gyakorlati kiképzését, de rövidesen munkaszolgálatra hívták be, aminek folyamán Ukrajnába hurcolták, ahonnan csak a háború után jött vissza.

1945-től két évet töltött a Rókus Kórház sebészeti osztályán. 1947-ben az I. sz. Sebészeti Klinikára került, ahol tanársegédi minőségben dolgozott tíz éven keresztül. A klinika igazgatója, Hedri Endre a magyar baleseti sebészet egyik úttörője volt. Csillag István tíz éves működése alatt már kb. 30 tudományos közlemény társszerzője lett.

Az I. Sebészeti Klinika docensét, Gergely Rezsőt 1957-ben kinevezték a János Kórház sebészeti osztályának élére, és Csillag vele jött át a kórházba. Gergely megteremtette az érsebészetet, a gastroenterologia sebészetét és korszerű traumatológiai munka is folyt a klinikán. Ott dolgozott Littmann Imre is, ki már akkor több szívműtétet hajtott végre az osztályon. Ebben a megtermékenyítő légkörben írta kandidátusi értekezését 1961-ben 'A nagyvénák sérüléseinek ellátására vonatkozó kísérletes vizsgálatok' címmel. A következő évben kapta meg a kandidátusi fokozatot.

Csillag István rendkívül intenzív tudományos irodalmi munkát végzett. Közleményeinek száma tovább nőtt. Hedri, valamint Jellinek professzor és Haranghy akadémikus társaságában főleg a szervek és szövetek átültetéséről írt.

Közleményei magyar, német, angol és francia nyelven jelentek meg. 1977-ben vonult nyugdíjba. A következő évben a New York-i Tudományos Akadémia választotta rendes tagjává.

---

¹ Forrás: Alexander Emedi: Csillag István (1913–1998). Kézirat.

² Számos írása olvasható az Egyenlőség, a Múlt és Jövő, az IMIT Évkönyv, az Ország–Világ stb. lapjain, valamint könyvei is jelentek meg. Lásd még: Scheiber Sándor: Csillag Lipót. = Új Élet, 1965. 13. sz. (– a szerk. kieg.)

³ Édesanyja Pintér Erzsébet

Csillag munkásságának másik oldala az orvostörténelem. Kereste a magyar orvostörténelem elfelejtett régi alakjait. A család múltja, valamint középiskolai tanulmányai arra is kötelezték, hogy kutassa és ismertesse a nagy zsidó orvosok életrajzeit. Cikkei közül különösen érdekesek a Gruby Dávidról írottak. Elsőként ismertette a régi Zsidókórház történetét. A Magyar Orvostörténeti Társaság tagjává választotta.⁴

---

⁴ Csillag István orvostörténeti publikációiból (– *a szerk. összeáll.*):

Csillag István: 220 éves az első magyar nyelvű sebészeti tankönyv. = Orvosi Hetilap, 1962. pp. 1083–1085.

Csillag István: Az első magyar érsebész: Fáykiss Ferenc. = Orvosi Hetilap, 1963. pp. 464–465.

Csillag István – Jellinek Harry: Ismeretlen XVI. századbéli magyarnyelvű sebészeti nyomtatvány. = Orvosi Hetilap, 1963. pp. 561–562.

Csillag István: 1849-ben jelent meg az első magyar honvéd sebészorvosi könyv. = Orvosi Hetilap, 1963. pp. 1619–1621.

Csillag István: The first Hungarian textbook of surgery – 220 years old. = Acta Chir. Hung., 1963. pp. 45–50.

Csillag István – Jellinek Harry: A newly discovered Hungarian surgical print from the 16th century. = Acta Chir. Hung., 1963. pp. 337–341.

Csillag István: Adatok Madács Péter jobbágy-orvos életrajzához. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 85–87.

Csillag István: Az egyetlen magyarnyelvű alkimista nyomtatvány. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 1040–1042.

Erdődi József – Csillag István: Egy babona európai útja. Frászkarika. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 1138–1139.

Csillag István: 120 éve jelent meg az első magyar plasztikai sebészeti könyv. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 1330–1331.

Csillag István – Lengyel Endre: Martinovics és az orvostudomány. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 2002–2004.

Csillag István: Life of the physician Peter Madács, a son of serfs. = Acta Chir. Hung., 1964. pp. 127–131.

Csillag István: The first Hungarian textbook of surgery. = Acta chir. Acad. Sci. Hung., 1964. pp. 225–229.

Csillag István: 25 éve halt meg a „kés Paganinije” Hüttl Hümér. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 81–82.

Csillag István: Egy orvosellenes magyar pamfletről. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 369–370.

Csillag István: 140 éve halt meg Benkő Sámuel. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 1044–1045.

Csillag István: Toldy (Schedel) Ferenc (1805–1875). = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 1525–1527.

Csillag István: 100 éve született a modern sebészet. Joseph Lister (1828–1912). = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 2290–2292.

Csillag István: Két ismeretlen magyar nyelvű sebészeti nyomtatvány. 1. 16. századból érvágásról szóló tanítás. 2. Lumniczer Sándor írta az első magyar honvéd sebészorvosi könyvet (1849). = Magyar Tudomány, 1965. pp. 134–139.

Csillag István: Szergej Voronoff a „megfiatalító”. = Orvosi Hetilap, 1966. pp. 1283–1285.

Csillag István – Lengyel Endre: Theodor Kocher Nobel-díjas sebész 125 éve született. = Orvosi Hetilap, 1966. pp. 1474–1477.

Csillag István: Baron Jónás. = Orvosi Hetilap, 1966. pp. 2148–2149.

Csillag István: Dollinger Gyula. = Orvosi Hetilap, 1967. pp. 899–900.

Csillag István: A Semmelweis-koncepció egy előzménye a magyar orvosi irodalomban. = Orvosi Hetilap, 1968. pp. 874–877.

Csillag István: Antecedents of the Semmelweisian concept in Hungary's medical literature. = Acta Chir. Acad. Sci. Hung., 1968. pp. 435–440.

Csillag István: Újabb adatok a Semmelweis koncepció magyarországi előzményéhez. = Orvostörténeti Közlemények 55–56 (1970) pp. 201–206.

Csillag István: Az első magyarországi narcosisok (1847–1848). = Orvosi Hetilap, 1970. pp. 2852–2855.

Csillag István: Régi zsidó orvosok és kórházak Magyarországon. In: Magyar Zsidó Oklevéltár. 13. köt. Bp., 1970. pp. 31–44.

Csillag István: Theodor Billroth. = Orvosi Hetilap, 1971. pp. 213–214.

Csillag István: The first anaesthetics in Hungary (1847–1849). = Acta Chir. Acad. Sci. Hung., 1971. pp. 159–164.

Csillag István: Újabb adatok Gruby Dávid életrajzához. = Orvosi Hetilap, 1973. pp. 2795–2800.

Csillag István: Egy titkos futár: Mandl Lajos párizsi professzor. = Orvosi Hetilap, 1974. pp. 1657–1658.

Csillag István: Dr. Gruby Dávid. In: Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1974. Bp., 1974. pp. 228–240.

Csillag István: Maimonidész Mózes. = Orvosi Hetilap, 1976. pp. 2925–2927.

Csillag István: Mandl Lajos párizsi orvosprofesszor pályájához. In: Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1976. Bp., 1976. pp. 20–27.

Csillag István: Rózsay József. = Orvosi Hetilap, 1976. pp. 3053–3054.

Csillag István: Adat Semmelweis kritikus napjáról. = Orvostörténeti Közlemények 83–84 (1978) pp. 217–220.

Csillag István a magyar orvostörténelem egyik sokoldalú, igen művelt sebésze volt.

-
- Csillag István: A régi Pesti zsidókórház. In: Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1977–1978. Bp., 1977–1978. pp. 96–99.
- Csillag István: Hirschler Ignác ifjúkori arcképéhez. In: Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1979–1980. Bp., 1979–1980. pp. 92–100.
- Csillag István: Balassa és Semmelweis a régi zsidó kórházban. = Orvosi Hetilap, 1981. pp. 463–465.
- Csillag István: David Gruby. = Orvostörténeti Közlemények 97–99 (1982) pp. 169–176.
- Csillag István: Magyar orvosok a bécsi 1848-as forradalomban. = Magyar Nemzet, 1982. március 17. p. 9.
- Csillag István: Az első magyar orthopédiai intézet. = Orvosi Hetilap, 1982. pp. 1111–1114.
- Csillag István: Kálazdy Mór törzsorvos az 1848–49-es szabadságharcban. = Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1981–1982. Bp., 1981–1982. pp. 101–111.
- Csillag István: Új adatok Goldmark Károly életrajzához. In: Scheiber Sándor (szerk.): Évkönyv 1983–1984. Bp., 1983–1984. pp. 73–82.
- Csillag István: Eckstein Ferenc és a hadisebészet a Napoleon elleni háborúban. = Orvosi Hetilap, 1984. pp. 467–470.
- Csillag István: Az 1848–49-es forradalom halálra ítélt orvosa: Goldmark József. = Orvosi Hetilap, 1985. pp. 1729–1730.
- Csillag István: Gruby Dávid (1810–1898). In: Antall József – Birtalan Győző – Schultheisz Emil (szerk.): Historia Medica Hungarica. Tanulmányok és arcképek a magyar medicina múltjából. Bp., 1988. pp. 135–136.